

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ที่สังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดพัทลุงโดยใช้สื่อประสมชุดส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ แยกเป็น 4 ส่วนคือ

1. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
 - 1.2 วิธีปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยเหตุผล
 - 1.3 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการปรับพฤติกรรม
 - 1.4 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการเรียนรู้ทางสังคม
 - 1.5 แนวคิดในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.6 การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานเด็กปฐมวัย
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อประสม
 - 2.1 ความหมายของสื่อประสม
 - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.3 ลักษณะของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ดี
 - 2.4 นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 2) ให้ความหมาย คุณธรรมไว้ว่า สิ่งที่คุณคนส่วนใหญ่ยอมรับว่าดีงาม ซึ่งส่งผลให้เป็นประโยชน์และความดีงามที่ดีที่แท้จริงต่อสังคม

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณคน หรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินและกำหนดการกระทำของตนเอง

เพียเจท์ (Piaget, 1960 , p. 4) กล่าวถึง จริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลพัฒนาขึ้นจนกระทั่ง มีความประพฤติเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินผลของการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือผิด

จากความหมายจริยธรรมที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม คือ แนวทางหรือกฎเกณฑ์ความประพฤติ การปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เป็นที่ต้องการของสังคมและผู้กระทำเกิดความพึงพอใจ ก่อให้เกิดคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมคุณธรรมเป็นความดีความงามที่เกิดขึ้นในจิตใจคน

เป็นแนวทางกำหนดให้เกิดจริยธรรม คือ การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องและเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติแล้วเป็นประโยชน์ต่อสังคม จรรโลงให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุข

คุณธรรม จริยธรรม สำหรับการปลูกฝังเด็กระดับปฐมวัย มี 8 ประการ ดังนี้

ขยัน คือ ผู้ที่มีความตั้งใจทำงานหรือหน้าที่ของตนเองด้วยความกระตือรือร้นจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค เพื่อให้ผลของงานสำเร็จ

ประหยัด คือ ผู้ดำเนินชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักใช้ทรัพย์สิน สิ่งของ และเวลาให้น้อยที่สุด รู้จักฐานะการเงินของตนเอง คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ ไม่ฟุ่มเฟือยและรู้จักเก็บออมส่วนที่เหลือไว้ใช้ในโอกาสอื่น

ซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนตรงต่อความเป็นจริง ตรงต่อเวลา ตรงต่อหน้าที่ไม่มีความลำเอียงหรืออคติ ไม่คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎกติกาและข้อตกลงของบ้าน โรงเรียนอย่างถูกต้องและเต็มใจ รวมถึงการมีวินัยต่อตนเองและผู้อื่น

สุขภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานะภาพและกาลเทศะมีสัมมาคารวะเรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งทางวาจาและท่าทาง

สะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ได้อย่างถูกสุขลักษณะฝึกฝนจิตใจไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ

สามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้บทบาทของตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง

มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือผู้อื่น หรือสังคม รู้จักการแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนด้วยความเห็นใจ หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ มีความสำคัญเพราะ

1. เป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การผลิตสินค้า ถ้าผู้ผลิต ผลิตสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ความเชื่อถือในสินค้าตัวนั้นย่อมลดน้อยลงหรือไม่มีเลย ผู้บริโภคก็งดซื้อสินค้า การค้าขายก็ชะงัก เศรษฐกิจภาพรวมไม่เติบโต

2. เป็นพื้นฐานพัฒนาประสิทธิภาพระบบงานทั้งในภาครัฐและเอกชน

3. เป็นพื้นฐานพัฒนาความมั่นคงในสังคม

4. เป็นการพัฒนาสัญญาประชาคมและระบบตุลาการให้มีประสิทธิภาพ

5. เป็นการสร้างความสามัคคีในสังคม

ประเภทของความซื่อสัตย์ (กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 147-148)

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การมีความละเอียดเกรงกลัวต่อความผิด การไม่พูดจาสับปลับหลอกลวง การไม่คิดโลกในของผู้อื่น ไม่คล้อยตามพวกที่ลากจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มั่นคงต่อการกระทำดีของตน ไม่คดโกง ความตั้งใจทำจริง ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ
ลักษณะสำคัญคือมีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางที่เสื่อมเสีย

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่คือมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำหรือได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด
ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช้อำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน รักษากฎ ระเบียบ ตรง
ต่อเวลา

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ คือการรักษาความสัตย์สุจริต ไม่คิดร้ายต่อ
หมู่คณะ รักษาความสามัคคี ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันรักษาความสงบ รักษาสมบัติของชาติ
พฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 150)

1. พุดความจริง
2. เก็บของตกได้คืนเจ้าของ
3. ตรงต่อเวลา
4. ยอมรับเมื่อทำผิด
5. ไม่ประพฤติเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก
6. ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา
7. หาเลี้ยงชีพในทางสุจริต
8. ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน
9. รักษาความยุติธรรม
10. ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

1.2 วิธีปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล

ทฤษฎีการให้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning ย่อว่า MR) ซึ่งนำเสนอโดย
โคลเบอร์ก ทฤษฎี MR ได้ครอบงำความคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาของประเทศตะวันตกเป็น
จำนวนมาก ตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมาและได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการคิดของนักจิตวิทยาและนักการ
ศึกษาไทยตลอดหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา การวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมในประเทศไทยอยู่ในกรอบของ
แนวความคิดและวิธีการของโคลเบอร์ก (คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏสวนดุสิต, 2550, หน้า40)

1.2.1 แนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎี MR โคลเบอร์ก มีความเชื่อว่ากฎเกณฑ์ที่
คนเราใช้ตัดสินความถูกผิดของการกระทำจะพัฒนาเป็นขั้นๆ จากขั้นต่ำกว่าไปสู่ขั้นสูงกว่า ทีละ 1 ขั้น
ไม่มีการย้อนขึ้น ไม่มีการข้ามขั้นและไม่มีการเร่งขั้น วิธีปลูกฝังจริยธรรมตามวิธีของโคลเบอร์กเป็นไป
ตามขั้นตอน กล่าวคือ

- 1) ระดับก่อนเกณฑ์ (อายุประมาณ 2 – 12ปี)
 - ขั้นที่ 1 : ใช้การลงโทษเป็นเหตุผลในการตัดสิน
 - ขั้นที่ 2 : ใช้การตอบสนองความต้องการของตนเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ
- 2) ระดับกฎเกณฑ์สังคม (อายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไปโดยประมาณ)
 - ขั้นที่ 3 : ใช้การเป็นที่ยอมรับของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสิน
 - ขั้นที่ 4 : ใช้ระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสิน
- 3) ระดับเลยกฎเกณฑ์สังคม (อายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป)

ขั้นที่ 5 : ใช้สัญญาสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 6 : ใช้หลักการจริยธรรมสากลเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จริยธรรมแต่ละขั้นเป็นผลของการคิดไตร่ตรอง ในการคิดไตร่ตรอง จำเป็นต้องอาศัยข้อมูล ข้อมูลที่นำมาพิจารณาส่วนหนึ่งเป็นความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการรับฟังทัศนคติของผู้อื่น ซึ่งอยู่สูงกว่าระดับพัฒนาการของตน 1 ขั้น หากข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้มีความขัดแย้งไม่ลงรอยกัน ความรู้สึกไม่สมดุลก็จะเกิดขึ้นทำให้ผู้ตกอยู่ในสภาพไม่สมดุลนี้ต้องปรับตัวเอง โดยการสำรวจและจัดระเบียบความคิดความเข้าใจของตนเองใหม่มีการจำแนกประเด็นปัญหาต่างๆ ให้มีความชัดเจนและละเอียดมากขึ้นและมีการบูรณะประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นความเข้าใจใหม่ที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ความเข้าใจใหม่เกิดจากการจัดระเบียบทางความคิดเป็นโครงสร้างทางความคิดใหม่ซึ่งแตกต่างจากเดิม กระบวนการจำแนกและการบูรณาการจึงเป็นกลไกของการพัฒนาจริยธรรม ผลของกระบวนการนี้ทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ขึ้นมาแทนที่ความเข้าใจเก่าทำให้เกิดจริยธรรมใหม่ขึ้นมาแทนที่จริยธรรมเก่า จริยธรรมใหม่นี้จัดอยู่ในขั้นสูงกว่าจริยธรรมเก่าและแตกต่างจากจริยธรรมเก่าในเชิงคุณภาพอย่างสิ้นเชิง

1.2.2 วิธีปลูกฝังจริยธรรม ตามทฤษฎี MR การปลูกฝังจริยธรรม คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีกฎเกณฑ์การตัดสินใจความถูกต้อง ด้วยเหตุผลในระดับสูงและอย่างน้อยก็ให้อยู่ในระดับกฎเกณฑ์สังคม ตามทฤษฎีนี้ การพัฒนาจริยธรรมไม่อาจกระทำด้วยการสอน ไม่อาจกระทำด้วยการแสดงตัวอย่างให้ดู และไม่อาจกระทำด้วยการเรียนรู้ต่างๆ จริยธรรมสอนกันไม่ได้จริยธรรมพัฒนาขึ้นมาด้วยการนึกคิดของแต่ละคนตามลำดับขั้นและตามระดับพัฒนาการทางปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ ดังนั้นหากยังไม่ถึงวัยอันสมควรจริยธรรมบางอย่างก็จะไม่เกิด

การพัฒนาจริยธรรมกระทำได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับรู้ทฤษฎีของผู้อื่น ซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สูงกว่า 1 ขั้น และเปิดโอกาสให้บุคคลทดลองแสดงบทบาทของผู้อื่น โดยเฉพาะบทบาทผู้อื่นที่มีต่อบุคคลนั้น เพื่อให้มีโอกาสประสพกับทฤษฎีที่ขัดแย้งกับโครงสร้างความคิดทางจริยธรรมเดิมของตนในจังหวะที่เกิดความขัดแย้งนี้ หากมีการชี้แนะที่เหมาะสมก็จะช่วยให้บุคคลพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมให้สูงขึ้นได้ กิจกรรมที่เป็นหัวใจของการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎี MR ของโคลเบอร์ก คือ การอภิปรายและเปลี่ยนทฤษฎีในการปลูกฝังจริยธรรมในชั้นเรียน การอภิปรายจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดเพื่อให้มีประเด็นสำหรับอภิปราย ครูจะต้องเสนอเรื่องราวที่ยากแก่การตัดสินใจความถูกต้อง เช่น เรื่องราวของสามีที่ยากจนไม่เงินซื้อยารักษาภรรยาของตน ซึ่งกำลังป่วยหนักเผชิญกับปัญหาการตัดสินใจว่าจะขโมยยาจากคนขายยาหรือไม่ เมื่อให้นักเรียนรับรู้เรื่องราวดีแล้วก็ถามความเห็นของทั้งชั้นว่าใครเห็นว่าสามีคนนี้ควรขโมย ใครเห็นว่าไม่ควรขโมย แล้วแบ่งกลุ่มย่อยให้นักเรียนที่มีความเห็นต่างกันอภิปรายร่วมกัน โดยให้ได้ข้อสรุปของกลุ่มย่อย พร้อมทั้งเหตุผลของข้อสรุป ต่อจากนั้นให้กลุ่มย่อยส่งผู้แทนรายงานผลต่อกลุ่มใหญ่ แล้วอภิปรายรวมเพื่อแสวงหาข้อสรุปของนักเรียนทั้งชั้น

1.3 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการปรับพฤติกรรม

การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการปรับพฤติกรรม หรือ การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification ย่อว่า BM) เป็นการประยุกต์หลักการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล วิธี BM ใช้ได้ผลดีในการสร้างและรักษาพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และในการลดพฤติกรรมไม่น่าปรารถนา ดังนั้น วิธี BM จึงถือเป็นวิธีปลูกฝังจริยธรรมวิธีหนึ่ง ถ้าต้องการจะปรับพฤติกรรมก็จะทำได้โดยการสร้างการเรียนรู้ใหม่ให้กับเด็กโดยที่อาจจะเปลี่ยนสิ่งเร้าใหม่ สร้างเงื่อนไขผลกรรมใหม่โดยอาจจะให้การลงโทษ เพื่อให้ยุติพฤติกรรมหรือการเสริมแรงเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือสร้างตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กลอกเลียนแบบจากตัวแบบนั้น โดยที่ตัวแบบอาจจะเป็นตัวแบบจริงหรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น จากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิยาย การ์ตูน เป็นต้น การปรับพฤติกรรมมีวิธีการต่างๆ หลายวิธีเช่น

13.1 การใช้การเสริมแรงทางบวก การใช้การเสริมแรงทางบวกจัดได้ว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการเสริมสร้างและปรับพฤติกรรมของเด็ก อีกทั้งเป็นวิธีการที่ใช้ได้ง่าย เกณฑ์ในการใช้เสริมแรงทางบวกมีดังนี้

13.1.1 ต้องให้การเสริมแรงทันทีที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น เด็กแต่ละคนอาจจะชอบตัวเสริมแรงที่แตกต่างกัน ดังนั้นครูจะต้องเลือกชนิดของตัวเสริมแรงให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละคน

13.1.2 ขนาดของตัวเสริมแรงที่ให้มีผลเช่นกัน ถ้าให้ตัวเสริมแรงน้อยไปจะไม่มีผล แต่ถ้าให้มากเกินไปเด็กอาจจะติดอยู่กับตัวเสริมแรงได้ ดังนั้นครูจะต้องให้การเสริมแรงให้พอเหมาะกับความต้องการของเด็กแต่ละคน

13.1.3 วิธีการให้การเสริมเรานั้นจะต้องให้ด้วยความจริงใจ มิใช่แสร้งหรือให้อย่างไม่เต็มใจ เพราะถ้าทำเช่นนั้นแล้วนอกจากจะไม่ได้ผลยังก่อให้เกิดปัญหาอีกด้วย

13.1.4 เมื่อให้การเสริมแรงจะต้องบอกเด็กด้วยว่าให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมใด อันจะเป็นผลทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นเพิ่มมากขึ้นเช่น “พวกเธอทำงานเสร็จทันเวลา ทุกคน ครูภูมิใจมากเออละ ครูให้เวลาว่างพวกเธอ 10 นาที ทำในสิ่งที่พวกเธอต้องการ” แต่อย่างใดบอกถึงการเสริมแรงก่อนการบอกพฤติกรรมเป็นอันขาด เพราะจะทำให้เด็กติดอยู่กับตัวเสริมเรานั้น

13.1.5 ในการวางเงื่อนไขในการเสริมเรานั้น ครูจะต้องวางเงื่อนไขแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่าได้หวังผลเลิศในเวลาอันสั้น เพราะนอกจากจะไม่ได้ผลแล้วยังจะก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์แก่เด็กอีกด้วยเมื่อเด็กไม่สามารถทำได้ตามเงื่อนไขที่ตั้งไว้ เช่น การที่เด็กไม่เคยส่งงานตรงเวลาเลย แล้วครูวางเงื่อนไขให้เด็กส่งงานตรงเวลาทุกครั้งเลยทันที การวางเงื่อนไขแบบนี้อยู่บนฐานของความไม่เป็นจริงโอกาสที่จะสำเร็จนั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการวางเงื่อนไขจริงต้องวางอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยอาจจะเริ่มจากการวางเงื่อนไขให้เด็กส่งงานตรงเวลาประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ของงานที่ครูมอบหมายให้ทำ เมื่อเด็กสามารถทำตามเงื่อนไขนั้นได้แล้ว ครูจะต้องค่อยๆ เพิ่มเงื่อนไขขึ้นไปเรื่อยๆ จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมมีโอกาสจะประสบความสำเร็จได้มาก (สมโภช เอี่ยมสุภาษิต , 2549, หน้า 5)

1.4 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning ย่อว่า SL) ถือว่าจริยธรรมเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์สำหรับการประเมินความถูกต้องของพฤติกรรม กฎเกณฑ์เหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้

1.4.1 แนวความคิดพื้นฐาน การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง ส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นเป็นการเรียนด้วยการสังเกต และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการฟังคำบอกเล่าการอ่านสารบันทึกของผู้อื่นการเรียนรู้ประเภทหลังนี้ช่วยให้มนุษย์มีความรู้ว่าจะทำอะไรอย่างไรอย่างกว้างขวางและอย่างรวดเร็วผลของการเรียนรู้อยู่ในรูปของความเชื่อว่าจะทำอะไรสัมพันธ์กับอะไร อย่างไร โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกระทบ ความเชื่อนี้ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เป็นเพราะความสามารถในการสังเกตและในการคิดของมนุษย์ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงก็มีความซับซ้อน นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออีกหลายอย่างที่เกิดจากคำบอกเล่าของผู้อื่น โดยเฉพาะคำบอกเล่าที่โน้มน้าวใจ และมีความน่าเชื่อถือสูง คำบอกเล่าเหล่านี้จำนวนไม่ใช่น้อย ทดสอบกับความเป็นจริงไม่ได้ คำสอนของศาสนาส่วนใหญ่อยู่ในประเภทนี้ ความเชื่อของมนุษย์มีอำนาจในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ จะเห็นได้จากตัวอย่าง การยอมอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากในปัจจุบันด้วยความเชื่อว่าจะทำให้มีความสุขในอนาคตและตัวอย่างการยอมตายเพื่อชีวิตที่ดีกว่าในภพต่อไป

1.4.2 วิธีปลูกฝังจริยธรรม หลักการสำคัญของการปลูกฝังจริยธรรม ทฤษฎี SL คือ การจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งได้แก่ตัวอย่างและคำบอกให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อว่าจะทำอะไรนำไปสู่ผลกระทบอะไร และผลกระทบนั้นนำไปสู่การพิจารณาเพียงไร การจัดเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จริยธรรมนี้จะต้องจัดให้มีความสอดคล้องกันทั้งประสบการณ์ตรง ตัวอย่างและคำบอก และถ้าหากคำบอกมีลักษณะเป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรงและจากตัวอย่างที่ประสบด้วยแล้ว การเรียนรู้ก็จะเกิดในลักษณะที่ตรงเป้าและมีประสิทธิผลมากขึ้น

1.4.3 การปลูกฝังจริยธรรมตามทฤษฎี SL แก่นักเรียนอาจกระทำในรูปแบบต่อไปนี้

- 1) จัดเงื่อนไขการเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษแก่นักเรียนเช่นเดียวกับกับวิธี BM
- 2) จัดอภิปราย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความเห็นของบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกระทบและความน่าปรารถนาหรือไม่น่าปรารถนาของผลกระทบต่าง ๆ
- 3) จัดให้นักเรียนเห็นตัวอย่างการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกัน
- 4) สร้างเงื่อนไขให้มีการนิยามยกย่องผู้กระทำพฤติกรรมที่ดี และในขณะเดียวกันประณามผู้กระทำพฤติกรรมไม่ดี เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและจากตัวอย่างการได้รับแรงเสริมและการถูกลงโทษของบุคคลต่าง ๆ

1.5 แนวคิดในการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กปฐมวัย

1.5.1 ความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรม ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า จริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับแบบแผนความประพฤติที่ดีงาม เป็นหลักที่ช่วยให้บุคคลมีความสำนึกรู้สึก

ผิดชอบชั่วดี สามารถตัดสินได้ว่ากิริยาใดควรประพฤติปฏิบัติ กิริยาใดควรละเว้นไม่ประพฤติปฏิบัติ การที่เด็กมีจริยธรรม หมายถึง การเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เป็นต้น ดังนั้นถ้าครูและผู้เกี่ยวข้องได้สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กทุกคนแล้ว เด็กเหล่านี้ก็จะเป็นพลเมืองดีของสังคมซึ่งจะส่งผลทำให้คนในสังคมอยู่กันอย่างมีความสุข

1.5.2 ขอบข่ายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรม การสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรมให้แก่เด็กปฐมวัยควรมีขอบข่ายครอบคลุมด้านใดบ้างนั้น มีนักการศึกษาได้ให้ความเห็นไว้แตกต่างกัน ซึ่งยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ แต่อย่างไรก็ตาม สมโภช เอี่ยมสุภาวิชิต (2549, หน้า 18-20) ได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดปฐมวัยศึกษา ได้แก่ แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล 1 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ชั้นเด็กเล็ก เป็นต้น เขาได้ประมวลเนื้อหาจากเอกสารดังกล่าวและสรุปได้ว่า ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรมให้ แก่เด็กปฐมวัยนี้ควรครอบคลุมสาระ 3 เรื่องได้แก่ จริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมต่อผู้อื่น และจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม

1) จริยธรรมต่อตนเอง เช่น การมีความขยันหมั่นเพียร การมีความอดทน การมีสมาธิควบคุมอารมณ์ การมีระเบียบวินัยในตนเอง ฯลฯ

2) จริยธรรมต่อผู้อื่น เช่น การมีความซื่อสัตย์ การมีความกตัญญูกตเวที การมีความเมตตากรุณา การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ

3) จริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การรักษาความสะอาดโดยเก็บขยะมูลฝอย การบำรุงรักษาต้นไม้ การรักษาแหล่งน้ำ

1.5.3 วิธีดำเนินการสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรม

1) การสร้างเสริมจริยธรรมนั้นควรให้เด็กเห็นความสำคัญของจริยธรรมด้วยตนเอง ให้เห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นช่วยตัวเองและช่วยสังคมอีกด้วย

2) การสอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด เพราะจัดเป็นรากฐานที่สำคัญ จึงควรจัดเรียงลำดับสิ่งที่สอนให้ดี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสัจธรรม ซึ่งจะทำให้ไม่เบื่อบ่นหรือเคลือบแคลงสงสัย

3) การสร้างเสริมจริยธรรม ควรเน้นที่การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เริ่มด้วยการปฏิบัติสิ่งง่าย ๆ เสียก่อน โดยให้สอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการของเด็ก การสอนต้องใช้ภาษาให้เหมาะกับวัยและสภาพของผู้เรียน เช่น การปลูกฝังความรับผิดชอบก็ควรเริ่มจากความรับผิดชอบอย่างง่าย ๆ ก่อน เช่น รับผิดชอบตามหน้าที่ต่อตนเองปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเองเสียก่อน

4) การฝึกปฏิบัตินั้น ปัญหาต้องมาก่อน เด็กต้องรู้ว่าเขามีปัญหาอย่างไร เขาจึงปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา

5) แนวการสอนโดยใช้บุคคลเป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตาม ชักนำให้เกิดศรัทธา

6) การสร้างเสริมจริยธรรม ควรต้องทำทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน

7) ในการสร้างเสริมจริยธรรม จะต้องยึดหลักการป้องกันดีกว่าการแก้ไข

8) การสร้างเสริมจริยธรรม ควรให้ผ่านประสาทหลาย ๆ ทาง

9) ในการสร้างเสริมจริยธรรมนั้นจะต้องมีการวัดผลอยู่เสมอ โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

1.5.4 ข้อคิดในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรม

การจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรม ให้แก่เด็กปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ทว่าเด็กวัยนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องวุฒิภาวะ คือ ความสามารถทางสติปัญญา และทางภาษายังอยู่ในวงจำกัด ดังนั้นในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย จึงควรต้องจัดให้แตกต่างกับเด็กวัยอื่น ๆ คือต้องเน้นการฝึกปฏิบัติให้มาก (ราศี ทองสวัสดิ์ , 2544, หน้า 19) ได้ให้ข้อคิดในการจัดกิจกรรมจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1) การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านจริยธรรม จะต้องกระทำควบคู่ไปกับกิจกรรมที่มุ่งเนื้อหาด้านอื่น ๆ ด้วยเสมอ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย ด้านสุขนิสัย อาจมีการสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านพลศึกษา อาจสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับความอดทนและความมีระเบียบวินัย กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านศิลปะ อาจสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ การรักษาความสะอาดในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมต้องสอดแทรกคุณธรรมเสมอ และความรับผิดชอบที่จะทำกิจกรรมให้สำเร็จ เป็นต้น

2) ครูทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเด็กจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกันในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์แนวปฏิบัติต่างๆ และนำไปใช้ร่วมกันให้เหมือนกัน โดยมีความคงเส้นคงวาในครูทุกคนและในครูคนเดียวกันเมื่ออยู่ต่างเวลาและสถานที่ครูจะคาดหวังอะไรจากเด็ก จะห้ามเด็กทำอะไร จะส่งเสริมให้เด็กทำอะไร จะต้องมีความสอดคล้องกันในตัวครูเอง และครูต่างคงสภาพการณ์ที่จะนำเด็กไปสู่ความสับสนมากที่สุด คือสภาพการณ์ที่ครูคนหนึ่งยอมให้เด็กทำอย่างหนึ่งได้ แต่ครูอีกคนไม่ยอมให้เด็กทำสิ่งนั้น สภาพการณ์เช่นนี้ไม่ควรให้เกิดขึ้นเป็นอย่างยิ่ง ครูจำเป็นต้องร่วมมือกันปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

3) ลักษณะสำคัญที่ครูปฐมวัยจะต้องมีหรือจะต้องพัฒนาขึ้นมาให้ได้ คือการรักเด็กด้วยความจริงใจ เพราะลักษณะพื้นฐานนี้จะช่วยส่งเสริมให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก ช่วยให้การฝึกวินัย หรือแม้แต่การลงโทษ (หากครูจำเป็นจะต้องทำ) มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น

4) ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กโดยเฉพาะในเรื่องที่สอน สอนสิ่งใดให้เด็กก็จะต้องปฏิบัติสิ่งนั้นให้สอดคล้องกับที่สอน และจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมเด็กให้ทำตามสิ่งที่สอน เช่น การสอนให้เด็กข้ามถนนที่มีทางม้าลายเสมอ ครูก็ต้องข้ามทางม้าลายเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็นเสมอเช่นกัน การสอนให้เด็กมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสกว่า ครูก็ต้องแสดงสัมมาคารวะต่อครูคนอื่นหรือผู้ใหญ่คนอื่นที่มีอาวุโสกว่าให้เด็กเห็นเสมอ และการสอนเรื่องความเป็นประชาธิปไตยครูต้องแสดงความเป็นประชาธิปไตยกับเด็กให้เด็กได้เห็นเสมอ

5) หากเรื่องที่สอนต่างจากสภาพที่เป็นจริงในสังคม ครูจะต้องตระหนักในเรื่องนี้ และหาทางสร้างเกราะกำบังให้เด็ก ไม่ให้เด็กไปรับอิทธิพลไม่ดีเช่นนั้นมา เช่น ครูสอนให้เด็กรักษาความสะอาด จะทิ้งขยะให้ทิ้งลงในถังที่รองรับ แต่ครูตระหนักว่าคนในสังคมภายนอกไม่ได้ทำอย่างนี้เสมอไป ครูก็อาจบอกเด็กว่าคนเราในโลกนี้มี 2 ประเภท ประเภทหนึ่งจะรักษาความดีไว้ตามความตั้งใจของตนคือ ไม่ยอมทิ้งขยะลงตามถนนหนทางโดยเด็ดขาด อีกประเภทหนึ่งเป็นประเภทหมกมุ่น

สะตวงมือจะทิ้งที่ไหนก็ทิ้งที่นั่น เด็กควรเอาอย่างคนประเภทแรก ไม่ควรเอาอย่างคนประเภทหลัง เป็นต้น

6) การจัดกิจกรรมให้ยึดหลักว่า การให้เด็กมีประสบการณ์ผ่านทางประสาทต่างๆ หลายๆ ทางไปพร้อมกัน เด็กจะเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เช่น การเล่านิทานอย่างเดียว เด็กมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวส่วนมากผ่านทางประสาทหู แต่การขีดหุ่นประกอบไปด้วยเด็กจะมีโอกาสได้รับรู้ผ่านทางประสาทตาด้วย หลักการสำคัญข้อนี้เองที่โทรทัศน์ได้กลายมาเป็นสื่อที่เด็กให้ความสนใจ โดยผู้ใหญ่ไม่ต้องบังคับให้เด็กดูโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์ให้ภาพที่เคลื่อนไหวได้เร็วและมีเสียงให้เด็กได้ยิน แม้ว่าบางครั้งเสียงที่เด็กได้ยินเป็นเสียงที่เด็กไม่เข้าใจ เช่น เสียงภาษา เป็นต้น

7) การห้ามเด็กทำสิ่งต่างๆ ควรห้ามเท่าที่จำเป็นแต่ใช้วิธีส่งเสริมให้มากกว่า เพราะเนื้อหาจริยธรรมหลายอย่างสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยส่งเสริมเป็นหลักมากกว่าการห้าม เช่น ครูต้องการให้เด็กทำตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในชั้นเรียน ก็อาจทำได้โดยการส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ความสนใจ ให้กำลังใจและสนับสนุนเด็กที่ทำตัวเรียบร้อย แต่ไม่ให้ความสนใจเด็กที่ทำตัวไม่เรียบร้อย เป็นต้น

8) ประการสำคัญที่สุด คือ อย่าฝึใจยึดมั่นกับคำแนะนำเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กมากจนเกินไป จนทำให้ครูไม่มีโอกาสพัฒนาเด็กบางคนให้ก้าวหน้าได้ตามศักยภาพของเด็กเอง งานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาพัฒนาการของเด็ก อาจวัดเด็กในสภาพแวดล้อมที่จำกัด แต่พัฒนาการของเด็กในสภาพแวดล้อมจริง ๆ อาจแตกต่างกันได้ และงานวิจัยจำนวนมากรายงานผลการวิจัยในลักษณะค่าเฉลี่ยของกลุ่ม หรืองานวิจัยของเพียเจท์กับงานวิจัยที่รายงานผล ตามแนวเพียเจท์ ที่รายงานว่าเด็กวัยใดทำอะไรได้ เด็กวัยใดทำอะไรไม่ได้ ก็เป็นรายงานในลักษณะที่ว่า เด็กร้อยละ 75 ทำได้ หรือทำไม่ได้มากกว่าเด็กร้อยละร้อย ทำได้หรือทำไม่ได้ทั้งนี้แสดงว่ายังมีเด็กวัยนั้นๆ อีกบางส่วนที่มีศักยภาพจะทำสิ่งนั้น ๆ ได้ ในกรณีเช่นนี้ สิ่งที่ครูควรทำ คือศึกษาว่าเรื่องใดที่สามารถมีการพัฒนาเด็กให้เรียนรู้ได้ก่อนวัยเฉลี่ยของเด็กจะเรียนรู้ได้ และสังเกตเด็กที่มีศักยภาพหลายๆ ด้านแล้วครูอาจทดลองฝึกเด็กเองได้ เช่น เรื่องการฝึกให้เด็กรู้จักตัดสินใจการกระทำของคนอื่นที่เจตนา มากกว่าผลกรรม เป็นต้น

1.5.5 รูปแบบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยธรรม

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีนิสัยที่พึงประสงค์ (ราศี ทองสวัสดิ์, 2544, หน้า 22) ได้เสนอเรื่อง การพัฒนานี้สามารถทำได้ 2 รูปแบบ ได้แก่

1) การสร้างความตระหนัก การสร้างความตระหนักเป็นวิธีการที่ทำให้เด็กรู้ถึงปัญหา และรู้ว่าปัญหานั้น จะมีผลกระทบต่อตัวเขาอย่างไร การสร้างความตระหนักนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเองว่า พฤติกรรมใดบ้างที่ควรทำและไม่ควรทำเพราะเหตุใด แล้วกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไว้ด้วยตนเอง ในการที่จะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความตระหนักได้นั้นการใช้คำพูดอธิบายอย่างเดียวนั้นจะไม่ได้ผลนัก ครูและผู้เกี่ยวข้องต้องใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนมาประกอบในการจัดประสบการณ์ ซึ่งได้แก่การเล่านิทาน การเล่นเกม การไปทัศนศึกษา เป็นต้น ในการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนนี้ครูและผู้เกี่ยวข้องต้องตั้งคำถามเด็กควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้เกิดความคิด และเกิดความตระหนักด้วยตัวของเขาเอง

2) การปรับพฤติกรรม การปรับพฤติกรรมในที่นี้หมายถึง การนำเอาหลักการพฤติกรรมมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบในการเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งกระบวนการปรับพฤติกรรมนี้สามารถนำมาใช้เพื่อสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ และช่วยลดหรือยุติพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว ตลอดจนเปลี่ยนพฤติกรรมใดๆ ในสถานการณ์ใดๆ ก็ได้ การปรับพฤติกรรม ควรนำเทคนิคมาใช้ในการปรับพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ดังนี้

- 2.1) การเสริมแรงทางบวก
- 2.2) การใช้ตัวแบบ
- 2.3) การแต่งพฤติกรรม
- 2.4) การชี้แนะ
- 2.5) การลงโทษ

1.5.6 แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม (ราศี ทองสวัสดิ์, 2544, หน้า 26) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ดังนี้

1) การสอนโดยตรง มักเป็นการสอนให้ปฏิบัติทางกาย เช่น การแสดงความมีสัมมาคารวะ หรือ ทางวาจา เช่น การใช้คำสุภาพต่างๆ ครูจะสอนให้ปฏิบัติแล้วติดตามให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2) การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้เป็นการสอนทางอ้อม อาจเป็นไปได้ใน 2 กรณี คือ

(1) สภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล เช่น ครูและพี่เลี้ยง ตลอดจนครูอื่นๆ ในโรงเรียนจะเป็นต้นแบบแก่เด็ก ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยนี้ชอบเลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือโรงเรียนก็ตาม หากเด็กได้อยู่ท่ามกลางผู้ใหญ่ที่ดีทั้งด้านกาย วาจา ใจ ก็จะทำให้เด็กมีความดีพร้อมเช่นเดียวกัน

(2) สภาพแวดล้อมด้านวัตถุ หมายถึง สภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในห้องเรียน หมายถึง การจัดที่เล่นซึ่งมีของเล่นเพียงพอตามหลักการจัดการศึกษา นอกห้องเรียนซึ่งเป็นบริเวณที่เด็กทำกิจกรรมกลางแจ้ง นอกจากจะมีเครื่องเล่นสนาม หลากหลายแล้วจะต้องสะอาด มีดอกไม้ประดับร่มรื่นสวยงาม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนโยน สดชื่น รักสวยรักงาม เป็นระเบียบ

(3) การจัดกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเด็กจะได้รับจากการทำกิจกรรมประจำวัน การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับเด็กในวัยนี้จะไม่สอนเป็นวิชาแต่จะจัดในรูปกิจกรรม ซึ่งจะเท่ากับบูรณาการทุกวิชาเข้าด้วยกัน คุณธรรมและจริยธรรมแต่ละด้านสามารถพัฒนาได้จากหลายกิจกรรม เช่น ความเมตตากรุณา เป็นสิ่งที่จะไปปลุกฝังให้เด็กมีตั้งแต่อายุยังน้อย วิธีปลุกฝังย่อมไม่ใช่โดยการอธิบาย เนื่องจากวัยก่อน 6 ขวบ จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่รู้จักแบ่งปันโดยจะเริ่มทำได้ในช่วงอายุ 4 - 5 ขวบขึ้นไป หากเด็กถูกอบรมสั่งสอนมาจากการให้รักษาข้าวของ เมื่อใดมีการนำของมาแจกเพื่อนก็จะถูกผู้ใหญ่ลงโทษ และแม้แต่จะมีน้ำใจช่วยเหลืออาจเกิดความสับสน แต่ในชีวิตข้างหน้าการจะได้รับความสำเร็จในการดำรงชีวิต การมีมนุษยสัมพันธ์ดีย่อมจะมีความสำเร็จ ทำอย่างไรจึงจะ

ปูพื้นฐานในส่วนนี้ให้แก่เด็กเป็นคนที่เป็นที่ยอมรับของใครๆ นั้น การศึกษาระดับปฐมวัยจะสามารถช่วยในส่วนนี้

คุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ขวบ เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ง่าย โดยการกำหนดและจัดกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรม ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม การกระทำซ้ำๆ ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน จะแทรกซึมเป็นนิสัยที่ดีในตัวเด็ก การสอนโดยตรง การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และการจัดกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้ และหล่อหลอม การมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันและควรใส่ใจและคำนึงถึงเสมอในการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

1.6 การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานเด็กปฐมวัย

การพัฒนาคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัยนั้น ควรเริ่มตั้งแต่ทำการความเข้าใจถึงความหมายของคุณธรรมแต่ละด้านว่า หมายความว่าอย่างไร มีขอบเขตเพียงใดในเด็กปฐมวัย และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีคุณธรรมนั้นๆ มีลักษณะเช่นใด ในที่นี้จะขอเสนอความหมายของคุณธรรมและขอบเขตที่พอเหมาะสำหรับเด็กปฐมวัยและพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณธรรมนั้นๆ ดังนี้ (วัฒนา ปุณณฤทธิ, 2552)

คุณธรรมพื้นฐาน ความหมายและตัวบ่งชี้

คุณธรรมพื้นฐาน	ความหมาย / พฤติกรรม	ตัวบ่งชี้ในเด็กปฐมวัย
1. ขยัน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจังในเรื่องที่ถูกที่ควร ต่อเนื่องสม่ำเสมอ - สู้งาน - มีความพยายาม อดทน ไม่ท้อถอย - กล้าเผชิญอุปสรรค - รักงานที่ทำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจปฏิบัติงานทั้งของตนเองและตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - ทำงานต่อเนื่องจนแล้วเสร็จ - มีความพยายามทำงานแม้เผชิญอุปสรรค - อาสาทำงานต่างๆ - แสดงความพอใจในสิ่งที่ทำ
2. ประหยัด	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย - ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า - คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ - รู้จักอดออม - รู้จักทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนอยู่เสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - กินอยู่อย่างไม่จุจู้หรือมีเงื่อนไข่มาก - ใช้สิ่งของทั้งของส่วนตัวและของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม - ใช้สิ่งของ ของเล่น ของใช้อย่างคุ้มค่า - ไม่เรียกร้องของใหม่หากมีของเก่าที่ยังใช้ได้ - ใช้น้ำ ไฟอย่างประหยัดเท่าที่จำเป็น - ใช้สิ่งของที่มีอยู่ทดแทนในกรณีที่ไม่ได้ โดยไม่ต้องซื้อหาของใหม่

3. ซื่อสัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - ประพฤติตรงต่อหน้าที่ - ตรงต่อเวลา - ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม - รู้จักหน้าที่ของตนและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรงต่อเวลา - ปฏิบัติตามสิ่งที่ตกลงไว้ - ไม่พูดปด - ยอมรับผิดเมื่อทำผิด - ไม่นำสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน - ทำตามหน้าที่อย่างถูกต้อง
4. มีวินัย	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบ ต่างๆอย่างเต็มใจและตั้งใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามข้อตกลง ระเบียบ - ยอมรับและปฏิบัติตามข้อปฏิบัติของสังคม - เคารพกติกา มารยาท

1.7 หลักการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรม

การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรมในเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการพัฒนาด้านจิตพิสัยของเด็ก ซึ่งต้องใช้การพัฒนาโดยการให้ลงมือปฏิบัติซ้ำๆอย่างต่อเนื่อง และใช้ระยะเวลาโดยมีหลักการของการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ผ่านการทำกิจกรรมประจำวัน โดยกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ ตั้งแต่เข้าสู่สถานศึกษา เช่น การกำหนดหน้าที่ที่ต้องกระทำในแต่ละวัน การดูแลให้ปฏิบัติตามกติกา ข้อตกลง การกำหนดตารางและเวลาของการทำงานต่างๆ ฯลฯ ทั้งนี้ จะต้องเป็นไปตามการดำเนินกิจกรรมตามปกติ

2. การยึดมั่นในข้อตกลง เนื่องจากเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้คุณธรรมจากสิ่งที่ใหญ่อบอกหรือกำหนด การกำหนดพฤติกรรมเหล่านั้นต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจถึงข้อดีของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ข้อเสียของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และกำหนดร่วมกันในการกระทำต่างๆของเด็กโดยต้องชัดเจนว่าพฤติกรรมใดดี หรือพฤติกรรมใดที่ไม่ดี และกำหนดถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อการกระทำนั้นๆ และเมื่อนำสู่การปฏิบัติ ครูและเด็กต้องยึดมั่นในข้อตกลงตามที่กำหนด

3. ความสม่ำเสมอ คงเส้นคงวา ทั้งนี้เมื่อกำหนดกติกา ข้อตกลงใดๆ แล้วจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างคงที่ เคารพข้อตกลงนั้นๆ ครูมีบทบาทในการเสริมแรงและต้องให้การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่คงที่ และพัฒนาไปสู่การเกิดลักษณะนิสัย ขณะเดียวกันครูต้องปฏิบัติกับเด็กทุกคนในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้เด็กรับรู้ถึงความยุติธรรม ไม่ลำเอียง

4. การขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง ทั้งนี้การฝึกฝนพฤติกรรมต่างๆไม่ใช่เฉพาะขณะที่เด็กอยู่ในสถานศึกษา เมื่อเด็กกลับไปบ้านจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับผู้ปกครอง ดังนั้น ผู้ปกครองและครูควรได้ร่วมมือกันพัฒนาพฤติกรรมเด็กโดยการฝึกฝน ดูแลปฏิบัติกับเด็กในแบบอย่างเดียวกัน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่เกิดความขัดแย้งในความคิดว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี

การออกแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรมโดยวิธีจัดประสบการณ์แบบร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมสรุป เมื่อกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคุณธรรมแต่ละด้านแล้ว ครูจะนำมาออกแบบการจัดประสบการณ์ในกิจกรรมประจำวัน โดยกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การสอนด้านจิตพิสัยในทุกแผนประสบการณ์ และกำหนดขั้นการสอน การวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกัน ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการออกแบบประสบการณ์ แบบบูรณาการในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ ดังนี้

วิธีการจัดประสบการณ์แบบร่วมคิดร่วมปฏิบัติและร่วมสรุป ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

วิธีการจัดประสบการณ์แบบร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมสรุป

ขั้นตอนที่	กิจกรรมครู / เด็ก	ผลที่เกิดกับเด็ก
1.ขั้นร่วมคิด	<ol style="list-style-type: none"> ครูเสนอตัวแบบเพื่อให้เด็กเห็นตัวแบบ (นิทาน, สถานการณ์จำลอง, บทบาทสมมุติ, เหตุการณ์, เกม, เพลง ฯลฯ) ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมที่ต้องการพัฒนา ครูสนับสนุนให้เด็กร่วมคิด วิเคราะห์ถึงพฤติกรรมตัวแบบ เด็กร่วมกันสรุปถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบ ร่วมกันกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมต่อไป 	<ol style="list-style-type: none"> ได้เห็นตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมคุณธรรม และจดจำ มีส่วนร่วมคิด ฝึกการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (สามัคคี) สามัคคี, สุขภาพ วินัย, สุขภาพ, สามัคคี
2.ขั้นร่วมปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> แบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อย 2-4 คน แนะนำอุปกรณ์ / วัสดุ ในการทำกิจกรรม / ชิ้นงานและกำหนดเป้าหมาย / ผลงานที่ต้องการ และขอบเขตเวลา โดยมีกิจกรรม ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> สมาชิกกลุ่มร่วมคิด ออกแบบชิ้นงานของกลุ่ม ลงมือปฏิบัติ ครูคอยเสริมแรงและสนับสนุนให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลง เมื่อหมดเวลากลุ่มเสนอผลงานและเล่าถึงวิธีทำงาน 	<ol style="list-style-type: none"> สามัคคี, วินัย มีน้ำใจ ,สามัคคี ขยัน,วินัย, สะอาด,ประหยัด วินัย,ซื่อสัตย์ สามัคคี,วินัย,มีน้ำใจ
3.ขั้นร่วมสรุป	<ol style="list-style-type: none"> ร่วมกันสรุปถึงผลปฏิบัติงานร่วมกัน ที่ใช้ข้อตกลงซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของงาน 	

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อประสม

2.1 ความหมายของสื่อประสม

คณะกรรมการผลิตสื่อ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2537, หน้า 109) ได้ให้ความหมายของสื่อประสมไว้ว่า เป็นการนำเอาสื่อการสอนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและป้องกันความเข้าใจความหมายผิด การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกันได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2543, หน้า 37) ได้ให้ความหมายคำว่า สื่อประสม คือ การนำสื่อหลายๆ ประเภทมาใช้ร่วมกันทั้งวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา และในปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ร่วมด้วยเพื่อการผลิต หรือการควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ ในการนำเสนอข้อมูลทั้งตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว แบบวีดิทัศน์และเสียง

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545, หน้า 104) กล่าวว่า สื่อประสมหรือมัลติมีเดีย เป็นการรวบรวมการทำงานของสื่อที่มีคุณลักษณะหลายอย่างเข้าด้วยกัน หรือหมายถึงสื่อหลายชนิดที่นำมาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบสัมพันธ์กันเพื่อช่วยในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระโดยสื่อแต่ละชนิดที่มาใช้ต้องมีความสัมพันธ์สนับสนุนซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า สื่อประสมหมายถึงการนำสื่อหลายๆ ประเภทมาใช้ร่วมกัน ทั้งวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการมาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสื่อต่างๆ ที่นำมาใช้จะต้องมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องนั้น

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อและของเล่น จัดเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง สภาพแวดล้อมหนึ่ง ที่มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สื่อและของเล่นแต่ละประเภท มีส่วนในการพัฒนาเด็กแตกต่างกันไป การเลือกใช้และผลิต จึงเป็นสิ่งสำคัญที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งครู จะมีบทบาทในการพิจารณาให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก และตรงตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะการนำสื่อและของเล่นมาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น การผลิตสื่อและของเล่น สำหรับเด็กปฐมวัย จึงควรคำนึงถึงหลักการผลิต การเลือกใช้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน (คณะครุศาสตร์, 2550, หน้า 51)

แนวทางในการเลือกสื่อและของเล่นโดยทั่วไป ควรมีหลักเกณฑ์การเลือกเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กหรือผู้เรียนดังนี้

1. การเลือกสื่อควรพิจารณาให้มีความสัมพันธ์กับเรื่องที่ต้องการให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับเนื้อหาอย่างครบถ้วน
2. การนำสื่อไปใช้ในกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้เด็ก ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นก่อนนำสื่อไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ควรมีการทดลองใช้และติดตามผลการใช้สื่ออื่นๆ ก่อน

3. สื่อควรสร้างเสริมความคิดและให้แนวทางในการแก้ปัญหาได้หลายๆ ด้าน
 4. กรณีผลิตสื่อขึ้นใช้เอง ควรพิจารณาเทคนิคการผลิตสื่ออื่นๆ ว่า ดี หรือมีความเหมาะสมในการใช้งานมากน้อยแค่ไหน เช่น สี ขนาด สัดส่วน ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง
 5. สื่อต้องเหมาะสมกับวัย เพศ ระดับความรู้ ประสบการณ์เดิมของผู้รับ
 6. การสร้างสื่อรวมทั้งการใช้สื่อ ควรยึดหลักการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ อันได้แก่ ความต้องการทางกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับของกลุ่ม ความต้องการการยกย่องนับถือ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต
 7. ควรเลือกใช้สื่อชนิดที่เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงภาษาที่สามารถสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย น่าสนใจ และใช้สื่ออย่างคุ้มค่า
 8. สื่ออื่นๆ ผู้รับควรรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าให้มากที่สุด
 9. สื่อที่ใช้ควรเป็นสถานการณ์ในปัจจุบัน ทันทต่อเหตุการณ์และความก้าวหน้า รวดเร็วตรงตามเป้าหมาย
 10. ควรนำศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม บุคลากร องค์กร หรือทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อให้มากที่สุด
- หลักการใช้สื่อ วัสดุ - อุปกรณ์และของเล่นประกอบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
1. สื่อนั้น ควรส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา, ร่างกาย, สังคม, อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม
 2. เน้นสื่อที่เป็นจริง หรือเป็นสื่อที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ
 3. ควรเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก สะดุดตา ได้รับความสนใจของเด็กได้ดี
 4. มีความปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก
 5. สื่ออื่นๆ ต้องเหมาะสมตามวัยหรือพัฒนาการเด็ก
 6. มีขนาดเหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย น้ำหนักเบา เด็กสามารถหยิบจับ เคลื่อนย้ายด้วยตนเองได้
- สะดวก
- ### 2.3 ลักษณะของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ดี
1. สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก
 2. มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย ไม่แหลมคม
 3. ทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษ และไม่ติดไฟง่าย ที่สำคัญไม่ควรทำด้วยแก้ว เพราะอาจแตกและเป็นอันตรายต่อเด็กได้
 4. มีการออกแบบที่ดี มีวิธีการใช้ที่ไม่ยุ่งยาก
 5. มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี
 6. ใช้งานได้จริง ชวนให้คิดคำนึง สร้างจินตนาการ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา
 7. หาซื้อได้ง่ายด้วยราคาประหยัด หรือสามารถผลิตขึ้นใช้เองได้
 8. ผ่านการทดสอบจากผู้ผลิต และได้มีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง

การจัดเตรียมวัสดุเพื่อการผลิตสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ครูสามารถจัดทำหรือผลิตขึ้นเองได้ โดยจัดหาวัสดุจากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว อาจเป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม การจัดแบ่งสื่อสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. วัสดุท้องถิ่น
2. วัสดุเหลือใช้
3. วัสดุทำขึ้นเอง
4. วัสดุซื้อมาราคาถูก

2.4 นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

นิทาน หมายถึงการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานแฝงคำสอนจรรยาในการใช้ชีวิต การเล่านิทานเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ฟัง (เกริก ยุ้นพันธ์, 2539, หน้า 8)

2.4.1 วัตถุประสงค์ของการเล่านิทาน

1. เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก เพราะโดยธรรมชาติเด็กชอบฟังนิทานมาก
2. เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความสุข ผ่อนคลายความตึงเครียด
3. ฝึกด้านการฟัง ฝึกสมาธิ เป็นการยืดช่วงความสนใจให้ยาวขึ้น
4. ให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
5. ให้เกิดการเรียนรู้คำใหม่ๆ และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง
6. เสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวที่เหมาะสมกับวัย
7. เพื่อให้เด็กกล้าแสดงออก กล้าซักถาม และแสดงความคิดเห็น
8. เพื่อให้เด็กรู้จักเลียนแบบในสิ่งที่ดี และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี
9. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่ดี
10. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และรู้จักเรียบเรียงการใช้ภาษาอย่างเป็นระบบ
11. เด็กเกิดความอยากอ่านหนังสือ และคุ้นเคยกับหนังสือ
12. ครูและเด็กมีความใกล้ชิด และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
13. เป็นการปูพื้นฐานความพร้อมด้านการอ่านแก่เด็ก

2.4.2 ประโยชน์ของนิทาน นิทานมีประโยชน์ในหลายด้าน ดังนี้ (ไพพรรณ อินทนิล, 2543, หน้า 49)

1. นิทานเป็นสื่อเชื่อมโยงความรักใคร่ ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ลูก ครูกับศิษย์ บรรณารักษ์กับเด็กๆ ที่มาใช้ห้องสมุด ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. สนองต่อความต้องการของเด็กๆที่อยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็น อยากรู้ ประสบการณ์ ซึ่งส่วนหนึ่งได้มาจากการฟังนิทาน

3. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักฟัง มีสมาธิ รู้จักสำรวจอริยาบถของตนเอง

4. เป็นผู้สร้างสรรค์ในด้านภาษาให้แก่เด็ก ทำให้เกิดความสุนทรีย์ในภาษา เพราะมีแบบอย่างที่ดีในการออกเสียง ตัว ร ล และคำควบกล้ำได้อย่างถูกต้อง

5. ให้ความบันเทิงกับเด็กๆ ทำให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำให้เด็กๆร่าเริงแจ่มใสสมวัย

6. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กๆ นิทานก่อให้เกิดจินตนาการ เด็กอาจเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแต่งนิทานขึ้นเอง หรือวาดรูปตามจินตนาการจากนิทานที่ได้ฟัง ทำให้เด็กๆคิดว่าเขามีโลกส่วนตัวที่เขาจะคิดสร้างสรรค์อะไรก็ได้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองตามมา

7. เพิ่มพูนความรู้เล็กๆน้อยๆให้กับเด็ก เช่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิศาสตร์ของประเทศต่างๆ ทำให้เด็กสามารถตัดสินใจในด้านการแสดงออกและสนองตอบ เหตุการณ์ต่างๆได้ถูกต้อง

8. ผู้เล่ามีโอกาสที่จะแทรกคำสั่งสอนไปในนิทานเท่าที่เด็กจะรับไหวได้ เช่น ปลูกฝังคุณธรรมด้านต่างๆ สอนให้เมตตาต่อสัตว์ ไม่พูดเท็จ มีความซื่อสัตย์ โอบอ้อมอารี รู้จักแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบเพื่อน

2.4.3 นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยต่างๆ (ไพพรรณ อินทนิล, 2543, หน้า 50)

นิทานหรือเรื่องราวที่เล่าให้เด็กฟัง ผู้เล่าหรือครูจะต้องพิจารณาความเหมาะสมในเนื้อหา การนำเสนอ ผู้เล่านิทานจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และความสามารถที่จะ แยกแยะ เลือกสรรนิทานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่มจะมีความต้องการแตกต่างกันไป ดังนั้นการเลือกนิทานจึงควรดูให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. เด็กวัยแรกเกิดถึง 2 ขวบ เด็กวัยนี้สนใจนิทานที่มีเรื่องสั้นๆ หรือนิทานที่กล่าวถึงถ้อยคำ เป็นคำๆ พร้อมรูปภาพประกอบที่มีสีสัน นอกจากนิทานที่มีคำพูดเป็นคำๆ แล้ว เด็กในวัยนี้เพลงกล่อมเด็กถือว่ามีสำคัญมาก

2. เด็กวัยระหว่าง 2-4 ปี เด็กวัยนี้จะสนใจคำพูดที่มีถ้อยคำคล้องจอง ซักถาม เพราะใคร่รู้ใคร่เห็นและชอบให้พี่เลี้ยง หรือพ่อแม่ร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองให้ฟัง เด็กจะจำคำลงท้ายของ

แต่ละประโยคของคำคล้องจองโดยออกเสียงตาม หรือเปล่งเสียงร้องตามด้วยเป็นคำๆ สำหรับเด็กในวัยนี้นิทานก่อนนอนมีความสำคัญมาก นิทานที่จะใช้เล่าจะเป็นเรื่องซ้ำๆ ของทุกๆ คืน และคืนละหลายๆ ครั้ง ในเรื่องเดียวกัน โดยเนื้อหาคงเดิมเพียงแต่ผู้เล่าเพิ่มเติมรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ในเรื่อง สนุกสนานตามสถานการณ์ในแต่ละวันเท่านั้น

3. เด็กอายุระหว่าง 4-6 ปี เด็กวัยนี้จะให้ความสนใจเกี่ยวกับตัวเองน้อยลง และหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเขามากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กวัยนี้เป็นระยะสั้นๆ เท่านั้น คำกล่อมที่คล้องจอง เช่น เพลงกล่อมเด็ก เด็กยังชื่นชอบอยู่คำทายปัญหาจะชอบมาก และนิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองเด็กๆ จะชอบมาก และสิ่งที่เด็กวัยนี้จะชอบยิ่งรวมถึงนิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้ เช่น หมาป่าพูดกับหนูน้อยหวมกแดง เป็นต้น

4. เด็กอายุระหว่าง 6-8 ปี เด็กในวัยนี้จะชอบนิทานตื่นเต้นผจญภัย เรื่องลึกลับเร้าความสนใจ หรือเรื่องราวที่เกิดจากจินตนาการเกินที่เลยความจริง โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเวทมนตร์นางฟ้า พ่อมดแม่มด เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความจริง เช่น นางเงือก เจ้าชายกบ ซินเดอเรลลา เจ้าหญิงนิทรา เป็นต้น

5. เด็กอายุระหว่าง 8-10 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้น และเริ่มสนใจการอ่านมากขึ้นด้วย เด็กๆ จะชอบอ่านนิยายสั้นๆ และนิทานทุกประเภท เรื่องราวต่างๆ ทั้งหมดนี้ เด็กจะอ่านทั้งหนังสือของไทยและหนังสือแปลของต่างประเทศ หนังสือประเภทต่างๆ ที่เด็กวัยนี้อ่าน ได้แก่ เรื่องชีวประวัติของวีรบุรุษ หนังสือประวัติศาสตร์ หนังสือคณิตศาสตร์ นิยายข้ามชั้น เป็นต้น

6. เด็กอายุระหว่าง 10-12 ปี เด็กวัยนี้สนใจเรื่องราวที่ระบบการคิดและการสร้างสรรค์ที่ซับซ้อนมากขึ้น การอ่านของเด็กเริ่มแตกฉานและคล่องแคล่วมากขึ้น เรื่องที่สนใจจึงกว้างขึ้น พร้อมทั้งเริ่มสนใจอนาคตของตนเองด้วยความเพ้อฝัน อยากรู้อยากเห็นเหมือนบุคคลที่มีชื่อเสียง บุคคลที่ชื่นชอบ เด็กวัยนี้อ่านหนังสือหลากหลาย เช่น นิยาย นิทาน สารคดี นิตยสาร หนังสือประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2.4.4 วิธีการเล่านิทาน การเล่านิทานผู้ที่เล่าควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ (ปริดา ปัญญาจันทร์, 2538, หน้า 21-86)

1. เล่าปากเปล่า การเล่าปากเปล่านั้น ผู้เล่าต้องเตรียมพร้อมพอสมควร เพราะจุดสนใจของเด็กอยู่ที่ผู้เล่าเท่านั้น วิธีการเตรียมตัวในการเล่านิทานมีดังนี้

- 1.1 เตรียมตัวด้านเนื้อหาของนิทาน
- 1.2 น้ำเสียงที่จะเล่า
- 1.3 บุคลิกของผู้เล่าหน้าเด็กจำนวนมาก
- 1.4 เสื้อผ้าที่สวมใส่
- 1.5 บรรยากาศในการฟังนิทาน

2. เล่าโดยใช้หนังสือประกอบ การเล่านิทานโดยใช้หนังสือประกอบนี้ หมายถึงการใช้หนังสือที่มีภาพประกอบผู้ที่เล่านิทานโดยใช้หนังสือภาพจะต้องมีการเตรียมตัว ดังนี้

2.1 อ่านนิทานให้ขึ้นใจ

2.2 ศึกษาถึงความหมายของสีที่ใช้ในภาพประกอบ

2.3 ศึกษาภาพประกอบที่เป็นปกหน้าปกหลัง

2.4 การถือหนังสือ

2.5 นิ้วมือต้องสอดเตรียมพร้อมที่จะเปิดหน้าถัดไป

3. เล่าโดยใช้ภาพประกอบ ภาพประกอบที่ใช้ในการเล่านิทานนี้ไม่ใช่ภาพจากหนังสือ เป็นภาพที่วาดขึ้นมา มีขนาดใหญ่ที่ชัดเจนเหมาะกับเด็กจำนวนมาก ช่วยให้ผู้อ่านไม่สับสนเวลาเล่าพร้อมเปิดหนังสือ

4. เล่าโดยใช้สื่อใกล้ตัว สื่อใกล้ตัวในที่นี้หมายถึงสื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่านิทาน เมื่อผู้อ่านไม่ได้เตรียมอะไรมาเลยก็สามารถหยิบสิ่งที่วางไว้ใกล้ๆ มาเป็นสื่อประกอบการเล่าได้

5. เล่าโดยใช้ศิลปะ การเล่าโดยใช้ศิลปะนี้ ผู้อ่านต้องมีความสามารถทางศิลปะด้วย แต่ไม่ต้องเก่งมากแค่ความรู้ทางศิลปะเบื้องต้น การเล่าโดยใช้ศิลปะพอจะแบ่งได้ดังนี้

5.1 เล่าไปพับไป การเล่าวิธีนี้ คือการพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ แล้วแต่นิทานเข้าไป

5.2 เล่าไปตัดไป ผู้อ่านตัดกระดาษเป็นรูปต่างๆ แล้วแต่งเป็นนิทานโดยมีเหตุการณ์เกี่ยวกับการตัดเข้าไปในนิทาน

2.4.5 สื่อประกอบการเล่านิทาน

การเล่านิทานควรเลือกเรื่องให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยผู้อ่านควรใช้เทคนิคในการเล่า และสื่อต่างๆ เพื่อสร้างความสนใจยิ่งขึ้น สื่อที่ใช้ประกอบการเล่านิทาน มีดังนี้

1. หนังสือภาพนิทาน ปัจจุบันหนังสือนิทานสำหรับเด็กจัดทำอย่างสวยงาม มีสีสันงดงามให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง อีกทั้งยังมีเทคนิคในการทำภาพประกอบหลายรูปแบบ เช่น ภาพสามมิติ ภาพปั้นเซรามิกส์ ภาพปั้นด้วยขนมปัง ของจริง ภาพวาด โดยผู้อ่านไม่ต้องจัดทำขึ้นเอง แต่อย่างไรก็ตาม หนังสือนิทานเหล่านี้ราคาแพงมาก

2. รูปภาพ อาจตัดมาจากหนังสือ หรือวาดบนกระดาษแข็ง ระบายสีแล้วตัดเป็นตัวๆ ด้านหลังปิดกระดาษทรายใช้คู่กับแผ่นป้ายสำลี หรือด้านหลังปิดด้วยแม่เหล็กใช้คู่กับแผ่นแม่เหล็กเพื่อใช้ประกอบการเล่านิทาน

3. กระดาน ชอล์ก ใช้ในการวาดภาพประกอบการเล่านิทาน ซึ่งเหมาะกับผู้อ่านนิทานที่มีฝีมือในการวาดภาพ

4. เทปและเครื่องบันทึกเสียง ปัจจุบันมีผู้ผลิตเทปนิทานสำหรับเด็กจำนวนมากโดยครูอาจเปิดเทปนิทานให้ฟัง หรืออาจอัดเสียงสัตว์ เสียงเพลงหรือดนตรีประกอบการเล่านิทานก็ได้

5. เครื่องฉายสไลด์และฟิล์มสตริป ครูอาจฉายสไลด์ประกอบการเล่านิทาน ซึ่งอาจทำให้เด็กสนใจมากเนื่องจากมองเห็นภาพและมีสีสันงดงาม

6. หุ่น หุ่นมีหลายประเภท ได้แก่ หุ่นเงามือ หุ่นมือ หุ่นนิ้ว หุ่นหน้ากาก หรือหุ่นใช้ตัวตน หุ่นเชิด หรือหุ่นกระบอกและหุ่นชก เป็นต้น ซึ่งเหมาะกับการเล่านิทาน เพราะทำง่าย เชิดง่าย เก็บรักษาง่ายและเด็กๆ สามารถเชิดได้ด้วย

7. ของจริง หรือของจำลอง เช่น เครื่องใช้ต่างๆ เครื่องแต่งกาย พืชผัก ผลไม้ สัตว์จำลอง เป็นต้น

8. กระบะทราย ใช้สร้างสถานการณ์จำลองประกอบการเล่าเรื่อง

ดังนั้นในการเล่านิทานเพื่อสร้างความสนใจแก่เด็กมากขึ้น ผู้เล่าจึงต้องเลือกสื่อประกอบที่น่าสนใจ เหมาะสมกับเรื่องราว และหาได้ง่าย

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เจริญพัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูหรือผู้ดูแลเด็กจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของพฤติกรรม และลักษณะของพัฒนาการดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม และได้เสนอแนะหลักการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ดังนี้ (วัฒนา ปุญญฤทธิ์, 2549, หน้า 20)

1. การจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถความต้องการ และความสนใจของเด็ก มิฉะนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ

2. การจัดประสบการณ์ต้องดัดแปลงให้เหมาะกับสภาพของเด็ก

3. การจัดประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

4. การจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับเศรษฐกิจ อุปกรณ์การสอนควรเป็นสิ่งที่หาได้ในท้องถิ่นนั้น ไม่จำเป็นต้องหาซื้อทั้งหมด อาจนำวัสดุในท้องถิ่นมาดัดแปลงทำเป็นอุปกรณ์ต่างๆได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า12) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกันจึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสามารถ และความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือกตามความสนใจ ตามความสามารถ

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุล คือให้มีกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหว และสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่ม และครูริเริ่ม

4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 15 นาที

5. กิจกรรมที่จัดควรเน้นสื่อของจริงให้เด็กมีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นและผู้ใหญ่

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเกิดจากการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งประสบการณ์ที่จะจัดต้องครอบคลุมประสบการณ์ทั้ง 9 ประการตามหลักสูตร

1. เป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลักการจัดกิจกรรมปูพื้นฐานทักษะทางการเรียนรู้เป็นการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น การมอง การดม การชิมรส และการสัมผัส

2. บูรณาการหน่วยประสบการณ์เข้าด้วยกัน การจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่จัดรวมกันเป็นหน่วยประสบการณ์ โดยแต่ละหน่วยจะประมวลทุกวิชาให้เด็กได้เรียนรู้ การบูรณาการ หมายถึง การจัดรูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และนำสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในทุกด้านมาลำดับความสำคัญของประสบการณ์ จัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับระดับพัฒนาการ และธรรมชาติของเด็ก หลักบูรณาการที่เหมาะสม คือ

2.1 เน้นเรื่องที่เด็กสนใจ และใกล้ตัวเด็ก ให้เด็กมีโอกาสได้ทำกิจกรรม อาจเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล ความยากง่ายของกิจกรรมควรปะปนกัน

2.2 สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีความสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฉะนั้นจึงเลือกสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่คุ้นเคยมาให้เด็กได้เรียนรู้

2.3 ให้ประสบการณ์กว้างขวาง เมื่อเด็กพบเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เด็กมีโอกาสได้ประสบการณ์หลายด้านพร้อมกัน ดังนั้นการจะช่วยให้เด็กได้ประโยชน์เต็มที่จึงน่าจะจัดประสบการณ์แก่เด็กในแบบบูรณาการ

จากหลักการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ข้างต้น คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็น 6 กิจกรรม คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 15)

1. กิจกรรมดนตรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ต่างๆที่จัดไว้ภายในห้องเรียน เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมดนตรี เป็นต้น

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆเป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ การระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์ การทำกิจกรรมจะเน้นกระบวนการทำงานมากกว่า ผลงาน ควรจัดทุกวันและเลือกจัดตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมในวงกลม หรือกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ ซึ่งจัดให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดและปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดในรูปแบบต่างๆ เช่น สนทนา อภิปรายซักถาม ทดลอง ศึกษาออกสถานที่ เป็นต้น

4. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานของประสาทสัมผัสของอวัยวะต่างๆ การเล่นกลางแจ้งเป็นการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กมีร่างกายที่แข็งแรง อารมณ์จิตใจเบิกบาน สดชื่นแจ่มใส มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กและผู้ใหญ่ รู้บทบาทของการเล่นและการอยู่ร่วมกัน กิจกรรมกลางแจ้ง ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม ของเล่นประเภทลาก จูง เล่นน้ำเล่นทราย เคลื่อนไหวข้ามสิ่งกีดขวางอย่างง่ายๆ เกมการเล่นพื้นบ้าน

5. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ รู้จังหวะและการควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ฝึกการสังเกต พัฒนาการกระบวนการคิด และเกิดความคิดรวบยอด เกมการศึกษามีกฎกติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น เกมการจับคู่ สิ่งของที่เหมือนกัน เกมการเรียงลำดับ เป็นต้น

กิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมข้างต้น สามารถนำมาจัดลงในตารางกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่เหมาะสม กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที ส่วนกิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่น อาจใช้เวลา 30-60 นาที นอกจากนี้ต้องมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กับกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมสงบ กิจกรรมเคลื่อนไหว และกิจกรรมที่ใช้ความคิดและกิจกรรมผ่อนคลาย ควรจัดให้ครบทุกประเภท

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุมา เตชะ (2550) ศึกษาการใช้หนังสือประกอบการเล่านิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนล่อมแตรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือประกอบการเล่านิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้หนังสือประกอบการเล่านิทานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัย 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณลักษณะทาง

คุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับ การจัดกิจกรรมโดยใช้หนังสือประกอบการเล่านิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอลำปาง จำนวน 16 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ หนังสือประกอบการเล่านิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 12 เรื่อง และ แบบทดสอบวัดพฤติกรรมแสดงคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. หนังสือประกอบการเล่านิทานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.64/85.76 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีคะแนนก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน เฉลี่ยเท่ากับ 11.81 และมีคะแนนหลังการจัดกิจกรรม เล่านิทาน เฉลี่ยเท่ากับ 16.44 และการเปรียบเทียบคะแนน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้หนังสือประกอบการเล่านิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ มีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. พฤติกรรมคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนล้อมแรดวิทยา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้หนังสือประกอบการเล่า นิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า พฤติกรรมคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนล้อมแรดวิทยา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยรวม 116.69 คะแนน คิดเป็นร้อยละได้ 81.03 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ทั้ง 5 รายการ พบว่า พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่ขโมยของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 82.81 รองลงไป คือ ยอมรับความผิดของตน คิดเป็นร้อยละ 81.64 และพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ไม่แย่งของผู้อื่นมาเป็นของตน คิดเป็นร้อยละ 76.30

ศิริรัตน์ ตุงไธสง (2551) ศึกษาการใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาผลการใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กอายุ 5 ปี นักเรียนชั้นอนุบาล อนุบาล 2/1 โรงเรียนบางบัว จำนวน 25 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง เด็กปฐมวัย (5 ปี)ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนบางบัว ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการทางสถิติดังนี้ คือ ทดสอบ หาค่าเฉลี่ย หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละของแบบทดสอบ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง การทดสอบนัยสำคัญโดยใช้สูตร t-test แบบ One Group Pretest-Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า

1. จากการศึกษา พบว่า หลังการใช้นิทานพื้นบ้านที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กอายุ 5 ปี เด็กมี คุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้น

ในด้านความซื่อสัตย์ เด็กมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้และตรงต่อเวลา มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลคะแนนที่ออกมา

2. จากการตรวจสอบสมมติฐาน พบว่าผลการใช้นิทานพื้นบ้านที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กอายุ 5 ปี สามารถส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กอายุ 5 ปี ได้เป็นอย่างดี โดยผ่านการเล่านิทานและ สามารถที่จะพัฒนา ระดับคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กอายุ 5 ปี สูง

อ่อนศรี นิยมรัตน์ (2552) ศึกษาการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านทุ่งเกราะ นครศรีธรรมราช ดำเนินการศึกษาด้วยการสร้างชุดนิทานเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ประกอบด้วยนิทาน 10 เรื่องและเครื่องมือทดสอบประสิทธิภาพของชุดนิทาน ผลของการศึกษาพบว่า

1. การประเมินคุณภาพของชุดนิทานเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.4$, S.D. = 0.67)

2. ประสิทธิภาพของชุดนิทาน ที่เสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ประเมินผลจากคำถามท้ายเรื่อง และการประเมินระดับการรับรู้คุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์หลังการทดลองเท่ากับ 89.00/86.28 แสดงให้เห็นว่าชุดนิทานที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ E1 / E2 (80 / 80)

3. การประเมินระดับการรับรู้คุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ แสดงให้เห็นว่าระดับการรับรู้คุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ หลังการใช้นิทานทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ก่อนการทดลองอยู่ในระดับ ควรเสริม ($\bar{X} = 10.40$, S.D = 3.12) คิดเป็นร้อยละ 49.52 และระดับคะแนนเฉลี่ยที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ หลังการทดลองอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 18.12$, S.D = 2.91) คิดเป็นร้อยละ 86.28

4. การประเมินแบบสอบถามผู้ปกครองเด็ก ก่อน - หลังการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์พบว่าหลังการทดลองใช้นิทานเด็กมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ก่อนการทดลองอยู่ในระดับ ควรเสริม ($\bar{X} = 1.44$, S.D. = 0.49) คิดเป็นร้อยละ 48.00 และระดับคะแนนเฉลี่ยที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ หลังการทดลอง อยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.53$, S.D = 0.49) คิดเป็นร้อยละ 84.33

5. การประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าทุกข้อมีประสิทธิภาพระหว่าง 0.80 - 1.00 และประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.95 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ที่นำมาใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ใช้ได้

เกื้อกุล มุรธามงคลกุล (2552) ศึกษาเรื่อง การใช้นิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังถ้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของนิทานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของ

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนก่อนและหลัง การใช้นิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 10 เรื่อง แผนการจัดประสบการณ์จำนวน 30 แผน และแบบสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. การหาประสิทธิภาพของนิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ผู้รายงานจัดทำขึ้นพบว่า

1.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพตามโครงสร้างโดยภาพรวมอยู่ในระดับประสิทธิภาพมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.62

1.2 ผลการวิเคราะห์เป็นรายเรื่องพบว่านิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้ง 10 เล่ม มีประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 4.62 เช่นเดียวกับเรื่องที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือเรื่องเจ้าแค้นผู้ซื่อสัตย์ อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 5.00 ต่ำสุดได้แก่ เรื่องลุงแมน อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.20

1.3 ผลการหาคุณภาพนิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปรากฏว่า นิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นไปตามเกณฑ์ E_1 / E_2 ที่ค่าเฉลี่ย 83.00/ 82.00

2. ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 32 คน สรุปผลคือ

2.1 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ก่อนและหลังการใช้นิทานประกอบภาพส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความแตกต่างกันที่ค่าเฉลี่ย 7.87 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิมค่าเฉลี่ย 16.87 เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 ผลการประเมินพฤติกรรมความมีวินัยปรากฏว่าด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงมีพัฒนาการสูงสุด ด้านที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดคือด้านการรู้จักคืนของที่เก็บได้ให้เจ้าของปรากฏว่าด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงมีพัฒนาการสูงสุด ด้านที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดคือด้านการรู้จักคืนของที่เก็บได้ให้เจ้าของ

นวนละอง หงส์ภู และวารุณี ลักษณ์โชคดี (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบวัดคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อสร้างปกติวิธีและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2551 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 235 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน แบบวัดที่พัฒนาขึ้นคือ แบบวัดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่มุ่งวัดคุณลักษณะของเด็กปฐมวัย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความมีเมตตากรุณา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ด้านความประหยัด ด้านความมีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย แต่ละด้านประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ ผลการวิจัยพบว่าแบบวัดที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปใช้วัดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อคำถามพบว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26-0.64
2. แบบวัดด้านความมีวินัยมีความรับผิดชอบปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความมีเมตตากรุณามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ด้านความประหยัด ด้านความมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72 0.69 0.74 0.76 0.76 และ 0.66 ตามลำดับ
3. ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดจากการคำนวณดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าข้อคำถามในแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 -1.00
4. ปกติวิสัยและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดอยู่ในรูปของเปอร์เซ็นต์ไทล์และคะแนนที่ปกติ โดยแบบวัดด้านความมีวินัยมีความรับผิดชอบปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันมีค่า T26-T49 ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีค่า T27-T58 ด้านความกตัญญูกตเวที มีค่า T27-T44 ด้านความมีเมตตากรุณามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ มีค่า T27-T43 ด้านความประหยัด มีค่า T27-T43 และด้านความมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยมีค่า T27-T47

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปสมมติฐานงานวิจัย ได้ว่าสื่อประสมชุดส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของเด็กปฐมวัย และกรอบของงานวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

